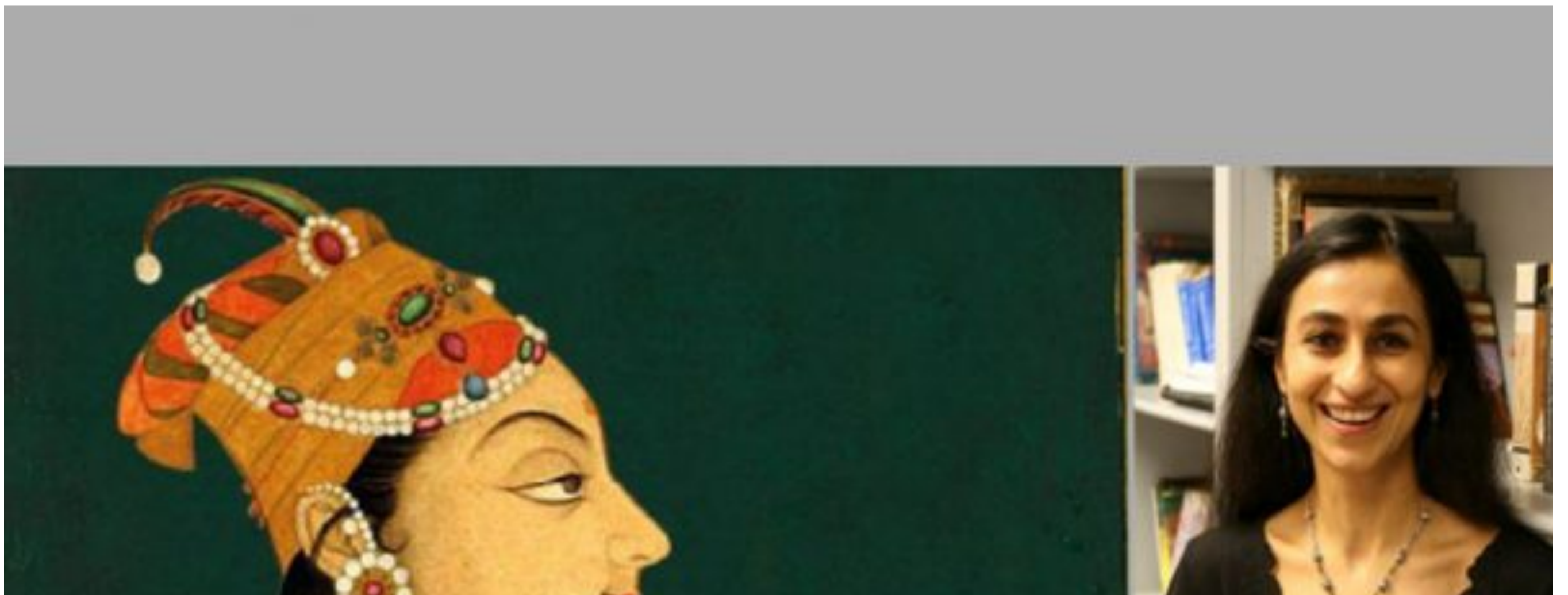

CAMBRIDGE
Cambridge Associate School
(از کودستان الی لیسه)
+93 780 200 200 / +93 780 300 300
www.bis.edu.af
مکتب بین المللی بروکت
ثبت نام جریان دارد
پښتو وپاڼه

[\(/http://www.bis.edu.af\)](http://www.bis.edu.af)

امپراتور نورجهان بیگم

هشت صبح [\(/https://8am.af/author/admin8am\)](https://8am.af/author/admin8am) - سه شنبه، ۱۳ سنبله ۱۳۹۷ [\(/https://8am.af/2018/09/04\)](https://8am.af/2018/09/04)

نویسنده: بانو روبی لال، متخصص تاریخ و استاد دانشگاه - برگردان: فردوس کاوش - منبع: بخش جهانی بی بی سی

امپراتور نورجهان بیگم قدرتمندترین زن در هند قرن ۱۷ بود. او در زمان حیاتش نقش بی سابقه‌ای در اداره‌ی امپراتوری پهناور مغل‌های هند ایفا کرد. هیچ زنی نتوانست پس از او این جایگاه را به دست آورد. پیش از نورجهان هم هیچ زنی نتوانسته بود در مناسبات قدرت دربار مغل‌ها نقش نیرومندی داشته باشد. در این یادداشت نقش و اهمیت امپراتور نورجهان و ربط او را با دنیای امروز توضیح می‌دهیم.

نامش در آغاز مهرانسا بود. پس از ازدوج همسرش جهان‌گیر امپراتور مغل (سلیم فرزند جلال‌الدین محمداکبر - مترجم) نام او را نورجهان گذاشت. مهرانسا/ نورجهان چند دهه پیش از ملکه الیزابت اول به دنیا آمده بود. بسیاری‌ها نورجهان را با ملکه الیزابت اول بریتانیا مقایسه می‌کنند، ولی واقعیت این است که ملکه نورجهان سرزمینی به مراتب وسیع و به لحاظ فرهنگی ناهمگون را اداره می‌کرد. بریتانیای زمان ملکه الیزابت اول، با هند زمان نورجهان قابل مقایسه نبود. بریتانیای آن زمان به لحاظ فرهنگی همگون بود و قلمرو وسیع نداشت. روشن است که حکومت بر سرزمین پهناور و به لحاظ فرهنگی ناهمگون، بسیار دشوارتر از اداره‌ی قلمرو کوچک و به لحاظ فرهنگی همگون است.

مغل‌ها بر بخش بزرگی از شبه‌قاره‌ی هند ۳۰۰ سال حکومت کردند. سلطه‌ی مغل‌ها بر هند از شروع قرن ۱۶ میلادی آغاز شد و تا اواسط قرن ۱۹ ادامه یافت. حکومت خاندان مغل در تاریخ هند بسیار مشهور است. شاهان خاندان مغل در زمان حاکمیت‌شان بسیار نیرومند بودند و آثار زیادی از دوران آنان بر جا مانده است. بسیاری از امپراتورهای مغل و زنان و مردانی که در دربارهای آنان کار می‌کردند، شیفته‌ی هنر، معماری و موسیقی بودند. آنان شهرهای پر جمع و جوش، قلعه‌های با شکوه، مسجدهای بزرگ و مقبره‌های زیبا اعمار کردند. به همین دلیل است که امپراتورهای خاندان مغل تا حال در حافظه‌ی تاریخی مردمان شبه‌ی قاره هند زنده هستند. نورجهان بیگم تنها امپراتور زن این خاندان، حتا در ادبیات شفاهی مردمان هند، پاکستان و بنگلهدیش امروزی حضور دارد.

داستان‌های زیادی از زندگی و کارنامه‌های امپراتور نورجهان بیگم در خانه‌های قدیمی و یادگارهای تاریخی شهرهای آگره و لاهور، نقل می‌شود. شهرهای آگره و لاهور در زمان امپراتوری مغل‌ها اهمیت فراوان سیاسی داشت. در این دو شهر، زنان و مردان مسن، رهنماهای گردشگردان و شیفتگان داستان‌های تاریخی، قصه‌های عجیبی از نورجهان بیگم دارند. آنان داستان مواجهه و عاشقی نورجهان و جهان‌گیرشاه را با آب و تاب قصه می‌کنند. قصه‌ی شکار یک پلنگ آدم‌خوار توسط نورجهان بیگم هم بسیار مشهور است. بر مبنای روایات شفاهی، پلنگ آدم‌خواری زندگی ساکنان یک روستا را تلخ کرده بود. ملکه نورجهان تصمیم گرفت که کار این پلنگ را یک‌سره کند. او با یک تفنگ فتیله‌ای در حالی که بر پشت فیلی سوار بود، پلنگ آدم‌خوار را شکار کرد.

مردم عام چیزهای زیادی در مورد داستان عاشقی و شجاعت بی‌نظیر نورجهان بیگم می‌دانند، اما هوش مدیریتی، بلندپروازی سیاسی و دنیای ذهنی او چندان شناخته شده نیست. نورجهان بیگم خوش‌صورت، به رغم موانع فراوان، توانست زمام‌امور یک امپراتوری وسیع و نیرومند را به دست بگیرد و با تدبیر بی‌نظیر آن را اداره کند. نورجهان بیگم مهارت‌های دیگر هم داشت. او شکارچی ماهر، مهندس نوآور و شاعر توانا بود. او نقشه‌ی قبر پدر و مادرش را در آگره طراحی کرد. این طراحی نورجهان بیگم، بعدها منبع الهام برای طرح نقشه‌ی تاج محل شد.

جالب این است که نورجهان بیگم امپراتور، بانویی که در اوج سلطه‌ی مردان بر سیاست هند، زمام امور شبه‌قاره را به دست گرفت، امپراتورزاده یا شاهدخت نبود. او با توانایی خود توانست پله‌های ترقی را از حرم تا دربار جهان‌گیر شاه بییماید و زمام امور هند را به دست بگیرد. سوال مهم این است که نورجهان بیگم چگونه توانست زمام امور هند را در وضعیتی به دست بگیرد که نقش اجتماعی و سیاسی زنان چیز شناخته شده و معمول در آن زمان نبود؟

در پاسخ به این سوال فرضیه‌های زیادی مطرح شده است. عده‌ای می‌گویند که او یک شبکه‌ی حمایتی نیرومند در درون دربار داشت و اعضای خانواده‌ی جهان‌گیر شاه حمایتش می‌کردند. شماری دیگر به رابطه‌ی ویژه‌ی او با همسرش جهان‌گیر شاه اشاره می‌کنند. برای جهان‌گیر شاه، نورجهان بیشتر از دیگر همسرانش عزیز بود. برخی دیگر، بلندپروازی و توانایی‌های فردی او را تعیین‌کننده دانسته‌اند. تردیدی نیست که نورجهان با هوش و بلندپرواز هم بود، اما ویژه‌گی‌های فرهنگی هند و مردمان آن نقش عمده در رشد سیاسی نورجهان بیگم داشت. فرهنگ غنی، کثرت‌گرا و شکیبای هند- ماورای رود سند- از دیرباز زمینه‌ی زندگی مسالمت‌آمیز میان ادیان و سنت‌های مختلف را فراهم کرده است. این فرهنگ غنی برای آدمی‌زاد فرصت خودآفرینی و تبارز می‌دهد.

نورجهان در سال ۱۵۷۷ در نزدیکی قندهار در افغانستان امروزی به دنیا آمد. پدر و مادر او متعلق به یکی از خانواده‌های شناخته شده‌ی فارس بودند که در آن زمان، خاندان صفوی بر آن حکومت می‌کرد. صفوی‌ها ستم‌گر و ناشکیبا بودند. پدر و مادر نورجهان، وطن‌شان را ترک کردند تا خود را به قلمرو حکومت مغل‌ها برسانند. مغل‌های آن زمان در مقایسه با صفوی‌ها بسیار لیبرال و اهل تسامح بودند.

نورجهان بیگم در سال ۱۵۹۴ با یک سرلشکر پیشین سپاه مغل ازدوج کرد و با او به بنگال رفت. بنگال که در شرق هند واقع است، در زمان حکومت مغل‌ها ایالتی نسبتاً غنی بود. نورجهان بیگم در بنگال یک فرزند به دنیا آورد. پس از مدتی، شوهر نورجهان بیگم مورد سوءظن قرار گرفت. مغل‌ها تصور می‌کردند که شوهر نورجهان بیگم بر ضد حکومت آنان فعالیت می‌کند. جهان‌گیر شاه به حاکم وقت بنگال امر کرد تا شوهر نورجهان بیگم را بازداشت کند و نزد او به آگره بیاورد، اما شوهر نورجهان با مأموران حکومت بنگال که برای بازداشت او آمده بودند، درگیر شد و جانش را از دست داد.

پس از این رویداد، نورجهان به آگره آمد و در پناه دربار جهان‌گیر شاه قرار گرفت. آهسته‌آهسته زنان دربار به او اعتماد کردند. او توانست اعتماد بسیاری‌ها را به دست بیاورد. نورجهان در سال ۱۶۱۱ با جهان‌گیر شاه ازدواج کرد. نورجهان بیستمین و آخرین همسر جهان‌گیر شاه بود.

در اسناد به‌جا مانده از دربار جهان‌گیر شاه، نام نورجهان بیگم و چند زن دیگر به کرات ذکر شده است. در کتاب جهان‌گیرنامه که زیر نظر جهان‌گیر شاه نوشته شده، آمده است که نقش نورجهان در دربار پس از سال ۱۶۱۴ بسیار جدی و اثرگذار شد. در این کتاب، تصویر روشنی از نورجهان بیگم به دست داده شده است. جهان‌گیرنامه، نورجهان بیگم را دیپلمات ورزیده، شکارچی ماهر، مشاور فاضل، شخصیت با وقار و دوست‌دار هنر معرفی کرده است.

شماری از مورخان به این باور اند که جهان‌گیر شاه در حد افراط می‌گساری می‌کرد و دیگر توانایی کار نداشت. به همین دلیل بود که کل امور پادشاهی را به همسرش نورجهان بیگم سپرده بود، اما این کل حقیقت نیست. جهان‌گیر شاه تریاک دود می‌کرد و در حد افراط باده می‌نوشید. نورجهان هم برای جهان‌گیرشاه بیشتر از زنان دیگرش، عزیز بود، اما این‌ها هیچ کدام علت اصلی قدرتمند شدن نورجهان بیگم نبود. نورجهان و جهان‌گیرشاه مکمل یکدیگر بودند و سندی در دست نیست که نشان دهد جهان‌گیرشاه از قدرت و نفوذ همسرش ناراحت بود.

نورجهان، مدت کوتاهی پس از ازدواج با جهان‌گیرشاه، یک حکم حکومتی صادر کرد. او در این حکم امر کرده بود که جایداد یک مأمور حکومت مغل به او برگردانده شود. زمین این مأمور را عده‌ای غصب کرده بودند و به حکم نورجهان دوباره به او برگردانده شد. متن این حکم نورجهان از گزند روزگار در امان مانده و در دسترس است. در پای این متن آمده است که صادرکننده‌ی حکم «نورجهان پادشاه بیگم» معرفی شده است. این سند نشان‌دهنده‌ی آن است که نورجهان بیگم پس از ازدواج با جهان‌گیر آهسته‌آهسته صاحب صلاحیت شد و دامنه‌ی اقتدارش هر روز گسترش می‌یافت. سلطنت مغل در سال ۱۶۱۷، سکه‌های طلا و نقره ضرب زد که در یک روی آن اسم جهان‌گیرشاه و در روی دیگر آن نام نورجهان بیگم درج شده بود. پیک‌های پادشاه‌های سرزمین‌های دیگر، بازرگان و کارمندان دربار به زودی درک کردند که نورجهان قدرت و صلاحیت‌های گسترده دارد. یکی از کارمندان دربار جهان‌گیر در یک کتاب آورد است که باری نورجهان بیگم در جایگاه مخصوص پادشاه نشست. جایگاهی که قبل از او زنان اجازه نداشتند به آن بنشینند یا نزدیک شوند. عصیان‌گری نورجهان بیگم محدود به این مورد نبود.

نورجهان بیگم احکام حکومتی را می‌نوشت، ساختمان‌های دولتی را طراحی می‌کرد و به نام خود سکه ضرب می‌زد. نورجهان بیگم برای حمایت از فقیران و ستم‌دیدگان برنامه‌ریزی می‌کرد. زندگی نورجهان از تمام زنان معاصر او متفاوت بود.

نورجهان به میدان رزم هم می‌رفت. وقتی جهان‌گیرشاه در یک جنگ اسیر شد، نورجهان بیگم فرماندهی لشکری را بر دوش گرفت که مأموریتش آزادسازی پادشاه بود. این ویژگی‌های نورجهان بود که نام او را در کنار جهان‌گیرشاه ماندگار ساخت.

(email#/) **(telegram#/)** **(google_plus#/)** **(twitter#/)** **(facebook#/)**

n.af%2Femperor-noor-jehan-)

%D8%B1%D8%AC%D9%87%D8%A7%D9%86%20%D8%A8%DB%8C%DA%AF%D9%85

(/http://zameenmag.com)

مطالب مرتبط

الگوهای قانون اساسی افغانستان و ناکارایی آن
<https://8am.af/afghan-constitution-patterns->
(/and-inefficiencies)

<https://8am.af/the->

نامه‌ی استادان و دانشجویان تربیه‌ی معلم سیدجمال‌الدین
افغان به رئیس‌جمهور (<https://8am.af/the-letter-of->)
[the-professors-and-students-of-the-teacher-training-of-seyyed-jamal-al-din-afghan-to-the-](https://8am.af/the-letter-of-the-professors-and-students-of-the-teacher-training-of-seyyed-jamal-al-din-afghan-to-the-president)
(/president)

بزنگاه ژورنالیزم افغانستان ([https://8am.af/afghan-](https://8am.af/afghan-journalism-center))
(/journalism-center)

<https://itunes.apple.com/us/app/8am-daily/id1384258035?ls=1&mt=8>

(/https://play.google.com/store/apps/details?id=com.eightamdaily.eightam)

پربیننده‌ترین‌ها

- 11 اول تشریفات سرود ملی را یاد بگیرید (<https://8am.af/learn-first-the-national-anthem>)
- 22 جنگ رسانه‌ای غنی و اتمر (<https://8am.af/the-war-of-ghani-and-atmar>)
- 33 منزل مسئول حزب محاذ ملی زیر محاصره قرار دارد (<https://8am.af/the-home-of-the-national-party-is-under-siege>)
- 44 انتقال مخفیانه‌ی جنگجویان گروه النصر از سوریه به شمال افغانستان ([https://8am.af/the-covert-transfer-of-al-nasr-group-fighters-from-syria-to-northern-](https://8am.af/the-covert-transfer-of-al-nasr-group-fighters-from-syria-to-northern-afghanistan))
(/afghanistan)
- 55 هرات دوباره ناامن می‌شود؟ (<https://8am.af/herat-becomes-insecure-again>)
- 66 ثبت و احوال نفوس: ایتلاف بزرگ ملی اذهان عامه را مخدوش می‌سازد ([https://8am.af/population-register-the-great-constellation-of-nationalities-undermines-public-](https://8am.af/population-register-the-great-constellation-of-nationalities-undermines-public-opinion))
(/opinion)
- 77 پاکستان تحریم اقتصادی شود (<https://8am.af/pakistan-economic-sanctions>)

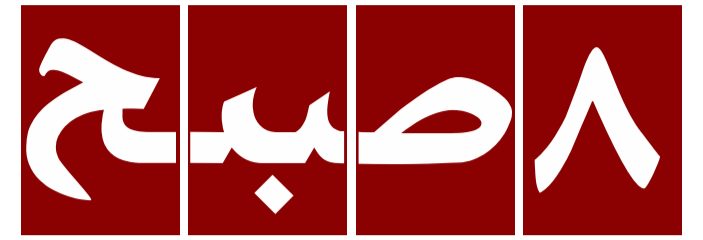
هشت صبح روی شبکه‌های اجتماعی:

<https://www.facebook.com/8am.af/><https://twitter.com/hashtesubhdaily><https://www.youtube.com/channel/UCHFEcXm1gJkaxDGa5oFneTQ><https://t.me/hashtesubh><https://8am.af/wp-><content/uploads/2018/03/instagram.png>

با
کتابخوانِ نبشت
کتابخانه نبشت
از شماست

دانلود کنید

روایت دیروز، آئینه امروز، نوید فردا

پرخواننده‌ترین روزنامه افغانستان

صاحب امتیاز: سنجر سهیل
مدیر مسئول: پرویز کاوه
تحلیلگر ارشد: فردوس کاوش
ویراستاران: رامین مظهر، میلاد فروش
گزارش تحقیقی: علی آرش
گزارش گران: وحید پیمان، سحر رحیمی، حسین حیدری، فهیم امین
ویدیو: امید نبی‌زاده و نادر شریفی
وبسایت: ضیا محمدی
پذیرش اعلانات: ۰۷۰۸۱۴۴۰۴۷
نشانی: جاده شیرپور، ناحیه دهم، کابل، افغانستان
ایمیل: 8am.daily@gmail.com

منوی کاربران

درباره هشت صبح

تماس با ما

ورود به حساب کاربری

ایجاد حساب کاربری

سفارش آگهی

همکاری قلمی با ما

موضوعات

صفحه پشتو ([/https://8am.af/category/pashto](https://8am.af/category/pashto))

اخبار ([/https://8am.af/category/news](https://8am.af/category/news))

تحلیل‌ها ([/https://8am.af/category/analysis](https://8am.af/category/analysis))

چندرسانه‌ای ([/https://8am.af/category/multimedia](https://8am.af/category/multimedia))

دیدگاه و یادداشت ([/https://8am.af/category/oped](https://8am.af/category/oped))

گزارش‌ها ([/https://8am.af/category/reports](https://8am.af/category/reports))

مصاحبه‌ها ([/https://8am.af/category/interviews](https://8am.af/category/interviews))

ادبیات ([/https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/literature-and-film](https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/literature-and-film))

اقتصاد و توسعه ([/https://8am.af/category/topics/economy-and-development](https://8am.af/category/topics/economy-and-development))

بی‌ستون ([/https://8am.af/category/topics/no-topic](https://8am.af/category/topics/no-topic))

توسعه و عمران ([/https://8am.af/category/topics/economy-and-development/development](https://8am.af/category/topics/economy-and-development/development))

جامعه ([/https://8am.af/category/topics/society](https://8am.af/category/topics/society))

دموکراسی ([/https://8am.af/category/topics/society/democracy-and-human-rights](https://8am.af/category/topics/society/democracy-and-human-rights))

مسائل زنان ([/https://8am.af/category/topics/society/women-affairs](https://8am.af/category/topics/society/women-affairs))

سیاست ([/https://8am.af/category/topics/politics](https://8am.af/category/topics/politics))

صحت و سلامتی ([/https://8am.af/category/topics/health](https://8am.af/category/topics/health))

طنز و سرگرمی ([/https://8am.af/category/topics/satire](https://8am.af/category/topics/satire))

فرهنگ و هنر ([/https://8am.af/category/topics/arts-and-culture](https://8am.af/category/topics/arts-and-culture))

موسیقی ([/https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/music](https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/music))

هنرهای تجسمی ([/https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/visual-arts](https://8am.af/category/topics/arts-and-culture/visual-arts))

اطلاعیه

افغانستان من فراخوان مقاله نویسی

افغانستان مورد نظر شما چگونه کشوری باید باشد؟ بنویسید تا منتشر کنیم!

برای معلومات بیشتر کلیک کنید! ([/https://8am.af/afghanistan-feature-articles](https://8am.af/afghanistan-feature-articles))